

Colofon

- **Missie** JurisDidact streeft ernaar kennis en inzicht bij juristen te verhogen en de ontwikkeling van het professioneel handelen te bevorderen door middel van onafhankelijke, individuele nascholing.
- **PO-punten** 3
- **Geldigheid** U kunt de eindtoets maken zolang deze in uw online persoonlijk dossier staat vermeld.

- **Redactie** Mr. Pieter Dorhout, hoofdredacteur
Mr. dr. Chana Grijsen
Prof. mr. dr. Charlotte Phillips
Prof. mr. dr. Lies Punselie
- **Docent** Mr. Hannaa Faouzi
- **Uitgever** Igno Ketelaars
- **Vormgeving** Roelof Koster Design, Mildam

© 2021 JurisDidact, Gorssel
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

- **Bestellingen** De basisprijs van een programma is € 189,50 (excl. btw). Bij gelijktijdige bestelling vanaf 4 programma's geldt korting. Zie hiervoor de website van JurisDidact. JurisDidact legt de gegevens van bestellers vast voor verwerking van de bestelling. De gegevens kunnen door ons worden gebruikt om u te informeren over relevante producten en diensten, tenzij u te kennen hebt gegeven hiertegen bezwaar te hebben.
- **Certificaten** Certificaten worden alleen toegekend aan kopers van losse programma's.
- **Administratie** Bij wijziging van de tenaamstelling en/of het adres verzoeken wij u deze gegevens door te geven aan de klantenservice van JurisDidact: Parallelweg 25, 7213 VT Gorssel.
- **Algemene voorwaarden** Levering en diensten geschieden volgens de Algemene voorwaarden van MOCuitgevers BV, gedeponeed bij de Kamer van Koophandel onder nummer 6469182. Een exemplaar van deze voorwaarden zal op verzoek worden toegezonden. De voorwaarden zijn te raadplegen via www.mocuitgevers.nl.

Inhoud

Inleiding – 4

Pre-toets – 6

Blok A

De (gedrags)deskundige(n) in het jeugdstrafrecht

- A1 De jeugdige verdachte – 10
- A2 Rapportages Raad voor de Kinderbescherming en jeugdreclassering – 13
- A3 De pro Justitia-rapportage(s) in het kort – 15

Blok B

Gedragskundig advies en de rechterlijke macht

- B1 Rol rechtbank/Openbaar Ministerie – 18
- B2 Rol advocaat – 19
- B3 Afdoeningsmodaliteiten – 26

Afkortingenlijst – 28

Literatuur en noten – 29

Antwoorden pre-toets en casuïstiek – 30

Toetsvragen – 36

Bijlage – 40

Inleiding

Indien een minderjarige verdachte voor een (ernstig) feit zich voor de rechter(s) dient te verantwoorden, kan het zo zijn dat de rechtbank en/of het OM nader onderzoek wensen over de persoon van deze minderjarige verdachte om de strafzaak goed af te doen. Alle bij de strafzaak betrokken partijen, maar met name de rechtbank, kunnen namelijk niet met zekerheid vaststellen of bij de minderjarige verdachte sprake is van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens en of dat deze mogelijk invloed heeft gehad op het plegen van het strafbare feit. Alle bij het strafproces betrokken partijen, te weten de rechtbank, het OM en de advocaat dienen zich te beraden over de mate waarin een psychische stoornis dan wel een ontwikkelingsstoornis van de geestvermogens van de minderjarige van invloed was op het plegen van een ten laste gelegd feit. Dit is van belang voor het bepalen van de mate van een eventuele toerekeningsvatbaarheid van de minderjarige. Dit kan weer uiteraard van invloed zijn op de strafmaat wanneer het feit wettig en overtuigend bewezen wordt verklaard. Deze expertise ontbreekt eenvoudigweg bij de betrokken partijen.

Deze cursus behandelt de rapportage(s) van de Raad voor de Kinderbescherming, jeugdreclassering dan wel van de gedragsdeskundige(n), de psycholoog en/of de psychiater. Daarnaast staat de rol van de advocaat voorafgaand en tijdens het deskundigenonderzoek centraal. De proceshouding van de minderjarige verdachte en de afdoeningsmodaliteiten van de rechtbank kunnen hierbij niet achterwege blijven.

De cursus is in de volgende blokken opgedeeld:

Blok A **Blok B**

■ **Doelstellingen**

De (gedrags)deskundige(n) in het jeugdstrafrecht Gedragskundig advies en de rechterlijke macht

Na het doorlopen van deze juridische nascholing:

- bent u bekend met de verschillende rapportages die in een strafzaak van een minderjarige verdachte kunnen voorkomen;
- hebt u inzicht in de rol van een deskundige en het NIFP bij de psychologische en psychiatrische onderzoeken;
- bent u bekend met de rechten en plichten van de minderjarige bij deze onderzoeken;
- hebt u kennis van uw mogelijkheden om op te treden als advocaat ten aanzien van deskundigenonderzoek tijdens een strafzaak van een minderjarige verdachte.

- *Opmerking* Deze juridische nascholing is in twee gedeelten, te weten Blok A en B, door te werken. U zult voor de blokken A en B elk circa 1,5 uur nodig hebben. Mogelijk beklijft de stof beter als u het programma in twee gedeelten doorwerkt.
- *Criteria toets* U slaagt voor de eindtoets als u minimaal 6 van de 10 vragen juist hebt beantwoord. U kunt tweemaal herkansen.
- *Over de docente* Hannaa Faouzi heeft Internationaal en Europees Recht gestudeerd aan de Katholieke Universiteit Nijmegen en is sinds 2002 als advocaat werkzaam. Zij is sinds 8 januari 2018 advocaat bij SKE-Advocaten te Leiden en heeft ruime ervaring met het jeugdstraf(proces)recht. Naast haar werk in de advocatuur treedt zij regelmatig op als gastdocente op universiteiten, hogescholen, basisscholen en weekendscholen. Daarnaast is zij lid van de Programma Raad EMI (Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie) te Rotterdam. Per 16 augustus 2021 doceert zij Strafrecht aan een hbo-opleiding.

Om voor uzelf te bepalen wat uw kennis is van dit onderwerp, kunt u vrijblijvend de pre-toets maken. De resultaten van de pre-toets tellen niet mee voor uw eindscore.

- 1 Minderjarige verdachten met de leeftijd van 16 en 17 jaar worden uitsluitend volgens het jeugdstrafrecht veroordeeld.
  - A Juist. Minderjarige verdachten zijn verdachten van de leeftijd van 12 tot 18 jaar en dus is uitsluitend het jeugdstrafrecht op hen van toepassing.
  - B Juist. Minderjarige verdachten zijn verdachten van de leeftijd van 10 tot 18 jaar en dus is uitsluitend het jeugdstrafrecht op hen van toepassing.
  - C Onjuist. Minderjarige verdachten met de leeftijd van 16 en 17 jaar kunnen in sommige gevallen ook volgens het volwassenenstrafrecht worden veroordeeld.
  - D Onjuist. Alleen minderjarige verdachten van 17 jaar kunnen zowel volgens het jeugdstrafrecht als het volwassenenstrafrecht worden veroordeeld.

- 2 Verdachten die de leeftijd van 18 jaar tot 23 jaar hebben kunnen uitsluitend volgens het volwassenenstrafrecht worden veroordeeld.
  - A Onjuist. In sommige gevallen kunnen verdachten van 18 jaar tot en met 23 jaar volgens het jeugdstrafrecht worden veroordeeld.
  - B Onjuist. In sommige gevallen kunnen verdachten van 18 jaar tot en met 22 jaar volgens het jeugdstrafrecht worden veroordeeld.
  - C Juist. Verdachten die 18 jaar en ouder zijn worden als volwassenen beschouwd en dan kan uitsluitend het volwassenenstrafrecht worden toegepast.
  - D Juist. Verdachten die op het moment van de veroordeling/uitspraak 18 jaar en ouder zijn kunnen uitsluitend volgens het volwassenenstrafrecht worden veroordeeld.

- 3 Er is geen verschil in tussen de jeugdreclassering en de volwassenenreclassering.
  - A Juist. Het uitgangspunt van zowel de jeugdreclassering als de volwassenenreclassering is te allen tijde hetzelfde, te weten het beperken van het recidivegevaar en re-integratie van de verdachte in de samenleving.
  - B Juist. Reclassering houdt bij haar advies aan de rechtbank geen rekening met de leeftijd van de verdachte nu de rechtbank hier al rekening mee houdt bij het opleggen van een straf.

- C** Onjuist. Jeugdreclassering laat zich voornamelijk leiden door het pedagogisch belang van de minderjarige verdachte.
- D** Onjuist. Volwassenenreclassering is vrijblijvend, terwijl begeleiding door de jeugdreclassering van een minderjarige verdachte een dwingend karakter heeft.
- 4** De Raad voor de Kinderbescherming en de jeugdreclassering zijn gecertificeerde instellingen die onder de beleidsverantwoordelijkheid van de gemeente vallen.
- A** Juist. Zowel de Raad voor de Kinderbescherming als de jeugd-reclassering zijn overheidsorganen die onafhankelijk onderzoek doen naar de minderjarige verdachte.
- B** Onjuist. De Raad voor de Kinderbescherming is geen gecertificeerde instelling. De jeugdreclassering is wel een gecertificeerde instelling.
- C** Onjuist. De jeugdreclassering is geen gecertificeerde instelling. De Raad voor de Kinderbescherming is wel een gecertificeerde instelling.
- D** Onjuist. Beide hulpverleningsinstanties zijn geen gecertificeerde instellingen en vallen niet onder de beleidsverantwoordelijkheid van de gemeente.
- 5** De Raad voor de Kinderbescherming wordt ingeschakeld op het moment dat een minderjarige verdachte wordt vervolgd door het OM.
- A** Juist. Pas als het OM een beslissing heeft genomen tot vervolging van een minderjarige verdachte over te gaan, komt de Raad voor de Kinderbescherming in beeld.
- B** Onjuist. De Raad voor de Kinderbescherming komt in beeld voordat het OM een beslissing heeft genomen over de vervolging van de minderjarige verdachte.
- C** Juist. Voor de vervolging van een minderjarige verdachte wordt namelijk eerst de jeugdreclassering ingeschakeld.
- D** Juist. De Raad voor de Kinderbescherming stelt namelijk uitsluitend een (straf)advies op voor het OM over hoe de jeugdstrafzaak moet worden afgedaan.
- 6** Het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD) is een uitsluitend voor de rechterlijke macht toegankelijk register waarin de deskundigen zich verplicht dienen te registreren en waar de rechterlijke macht gebruik van dient te maken.
- A** Onjuist. Het NRGD is een openbaar register dat door iedereen kan worden geraadpleegd. De deskundige is niet verplicht zich hierin te laten registreren, noch is de rechterlijke macht verplicht hier gebruik van te maken.
- B** Juist. De rechterlijke macht heeft de verplichting om van dit register gebruik te maken indien zij een gerechtelijk deskundige in een strafzaak willen inschakelen. Het register is echter wel openbaar en voor iedereen toegankelijk.

- C** Onjuist. Het NRGD is niet openbaar te raadplegen door iedereen, maar de rechterlijke macht is niet verplicht hier gebruik van te maken.
  - D** Onjuist. Het NRGD is slecht toegankelijk voor de deskundigen en de rechterlijke macht. In verband met het waarborgen van de kwaliteiten van de deskundigen kan alleen de rechterlijke macht gebruikmaken van dit register.
- 7** Het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) doet niet alleen onderzoek naar de psychische gesteldheid van de minderjarige verdachte, maar in opdracht van de rechtbank doet deze ook onderzoek naar het strafbare feit in de zin van waarheidsvinding.
- A** Juist. Het NIFP kan zonder een onderzoek naar waarheidsvinding niet een gedegen onderzoek verrichten en de rechtbank in de strafzaak adviseren.
  - B** Onjuist. Het NIFP doet niet aan waarheidsvinding. Dit is voorbehouden aan de rechtbank.
  - C** Onjuist. Het NIFP doet aan waarheidsvinding, maar in opdracht van het OM.
  - D** Onjuist. Het NIFP doet aan waarheidsvinding, maar zowel in opdracht van de rechtbank als het OM.
- 8** Voor het opleggen van een PIJ-maatregel is een rapportage van zowel een psycholoog als van een psychiater vereist.
- A** Onjuist. Voor het opleggen van een PIJ-maatregel is onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming voldoende.
  - B** Onjuist. Voor het opleggen van een PIJ-maatregel is onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming en de jeugdreclassering voldoende.
  - C** Juist. Voor het opleggen van een PIJ-maatregel is ten minste het advies van twee deskundigen noodzakelijk.
  - D** Onjuist. Voor het opleggen van een (straf)maatregel is een enkelvoudige rapportage van een deskundige (psycholoog of psychiater) voldoende.
- 9** Voor het deskundige(n)onderzoek is toestemming van de minderjarige verdachte en de gezaghebbende ouders vereist.
- A** Juist. Van zowel de minderjarige verdachte als van de gezaghebbende ouders is schriftelijke toestemming vereist voor deelname aan het deskundigenonderzoek.
  - B** Onjuist. Alleen van de minderjarige verdachte is schriftelijke toestemming voor deelname aan het deskundigenonderzoek vereist.
  - C** Onjuist. Alleen van de gezaghebbende ouders van de minderjarige verdachte is schriftelijke toestemming vereist voor deelname aan het deskundigenonderzoek.
  - D** Onjuist. Er is geen medewerking en/of toestemming vereist voor het verrichten van een deskundig onderzoek in een (jeugd)strafzaak.

- 10 Indien een minderjarige verdachte door de rechtbank als ontoerekeningsvatbaar wordt aangemerkt, kan er desalniettemin een straf worden opgelegd.
- A Juist. Dat een minderjarige verdachte als ontoerekeningsvatbaar wordt aangemerkt, betekent niet dat hem geen straf kan worden opgelegd.
  - B Juist. Wanneer een minderjarige verdachte ontoerekeningsvatbaar wordt geacht, wordt naast een behandeling ook een straf opgelegd.
  - C Onjuist. Indien een minderjarige verdachte ontoerekeningsvatbaar is, kan de minderjarige verdachte het feit niet worden verweten en dus geen straf worden opgelegd.
  - D Onjuist. Indien een minderjarige verdachte door de rechtbank ontoerekeningsvatbaar wordt verklaard kan hem geen straf of maatregel worden opgelegd.

CASUS 1

Jan

Jan is 20 jaar en wordt verdacht van het medeplegen van een gewapende overval. Een medeverdachte heeft verklaard dat Jan voor de wapens zou hebben gezorgd die zijn gebruikt bij de gewapende overval. Jan beroept zich op advies van zijn advocaat op zijn zwijgrecht. Uit onderzoek is gebleken dat bij Jan sprake is van schrijnende persoonlijke omstandigheden, te weten een ernstig zieke moeder en vader is niet meer in het spel. Jan ervaart hier logischerwijs veel stress, pijn en verdriet van. Zijn verdriet probeert hij met verdovende middelen te verdoven. Bij Jan is daarnaast een stoornis vastgesteld. Jan is een keer eerder met politie en justitie in aanraking geweest. Jan volgt een opleiding op vmbo-niveau.

- a** Zijn er omstandigheden in de zaak van Jan om het adolescentenstrafrecht toe te passen? Licht uw antwoord toe.

- b** Jan beroept zich op advies van advocaat op zijn zwijgrecht. Is Jan verplicht zijn medewerking te verlenen aan het onderzoek door de gedragsdeskundigen? Licht uw antwoord toe.

- c** Welke onderzoeken kunnen de gedragsdeskundigen doen, gezien de proceshouding van Jan? Licht uw antwoord toe.

Sinds 1905 kent Nederland ook een jeugdstrafrecht. In het jeugdstrafrecht zijn aparte regels opgenomen speciaal voor de vervolging, berechting en het straffen van minderjarige verdachten. Het jeugd-

strafrecht kent voornamelijk een pedagogisch doel, waarbij het belang van de minderjarige verdachte te allen tijde prevaleert. In het jeugdstrafrecht ligt de focus namelijk meer op de positieve beïnvloeding van het gedrag van de verdachte dan uitsluitend op de afstrafing dan wel de generale preventie.

Dit is ook juridisch verankerd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Bij elke maatregel betreffende het kind dienen de belangen van het kind de eerste overweging te vormen (art. 3 lid 1 IVRK). Daarnaast stelt art. 40 IVRK het beginsel van een eerlijk proces veilig (art. 40 lid 2 IVRK) waarbij eveneens rekening wordt gehouden met de leeftijd van de minderjarige verdachte. Hieruit blijkt de pedagogische insteek van het jeugdstrafrecht op internationaal niveau. Art. 40, vierde lid, in samenhang met art. 37, onder b, IVRK verplicht de rechtbank en de officier van justitie in een strafzaak om jeugddetentie uitsluitend als laatste redmiddel te zien. Van de rechtbank en het OM wordt verwacht om, indien die voorhanden zijn, bij minderjarige verdachten alternatieven voor detentie toe te passen.

Het jeugdstrafrecht is in beginsel van toepassing op minderjarige verdachten die ten tijde van het delict de leeftijd van 12 jaar maar nog niet van 18 jaar hebben bereikt.¹ De achterliggende reden hiervoor is dat minderjarigen nog aan het begin of in het midden van hun (kwetsbare) ontwikkeling zitten en hier in een strafzaak rekening mee dient te worden gehouden. Het moment dat de minderjarige het strafbare feit zou hebben gepleegd, is bepalend voor het vaststellen van de leeftijdsgrenzen in het (jeugd)strafrecht.

■ **Leeftijdsgrenzen in het jeugdstrafrecht**

Bovengenoemde leeftijdsgrens van 12 tot 18 jaar bij minderjarige verdachten is echter niet absoluut. Het is namelijk mogelijk om minderjarige verdachten die ten tijde van het plegen van het delict 16 of 17 jaar oud zijn te straffen volgens het volwassenenstrafrecht (art. 77b Sr). In deze gevallen kijkt de rechtbank naar de ernst van het/de ten laste gelegde feit(en), de persoonlijkheid van de minderjarige en de omstandigheden waaronder het strafbare feit is gepleegd.

■ **Adolescentenstrafrecht**

Daarnaast hebben wij ook nog het adolescentenstrafrecht (hierna: ASR) dat in werking is getreden op 1 april 2014. Hierdoor is het mogelijk dat jongvolwassenen die ten tijde van het delict 18 tot 23 jaar oud zijn volgens het jeugdstrafrecht te straffen in plaats van het volwassenenstrafrecht (art. 77c Sr). Dit is mogelijk indien de persoonlijkheid van de jongvolwassen verdachte en de omstandigheden waaronder het feit is begaan hiertoe aanleiding geven. In beide gevallen is dus niet de biologische leeftijd van de verdachte het uitgangspunt, maar de ontwikkeling van de minderjarige of jongvolwassene. Hierbij is het van belang dat uit (gedragsdeskundige en/of reclasserings)rapportages blijkt dat pedagogische beïnvloeding van de jongvolwassen verdachte nog mogelijk is.²

■ Adviesproces ASR

Het OM laat zich hierbij adviseren door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (hierna: NIFP) en de reclas-sering. Het NIFP heeft als hulpmiddel een ASR-wegingslijst.³ Er wordt hierbij onderzoek gedaan naar de persoonlijkheid van de jong-volwassen verdachte en naar de vraag of sprake is van een psychische stoornis, dan wel een ontwikkelingsachterstand en/of ernstige gedragsproblemen, die aanleiding geven voor het toepassen van het jeugdstrafrecht.

■ Medewerking gedragsdeskundig onderzoek

Het is geen vereiste dat de minderjarige verdachte instemt met het deskundigenonderzoek of hieraan zijn/haar medewerking verleent. Ondanks de weigering van de medewerking door de minderjarige verdachte kan er toch een maatregel worden opgelegd indien er wel voldoende andere informatie voorhanden is voor de rechtbank om te kunnen vaststellen of de minderjarige aan een stoornis lijdt. Er kan door de deskundige(n) bijvoorbeeld informatie worden opgevraagd bij de reeds betrokken hulpverleningsinstanties, school, familie en vrienden. Voor het opvragen van informatie bij een huisarts en/of hulpverlening(s)instantie(s) dienen de (gezaghebbende) ouders van de minderjarige verdachte toestemming te geven. Indien de minder-jarige eerder met politie en justitie in aanraking is geweest kunnen deze rapportages/adviezen en strafdossier(s) door de deskundigen worden geraadpleegd en voor het onderzoek worden gebruikt. Voorts kunnen de deskundigen ook zelf de minderjarige verdachte tijdens de gesprekken waarnemen en hun bevindingen in de rapportages aan de rechtbank opnemen en als onderzoeksfeiten gebruiken en aan de rechtbank presenteren.

■ Links

- Wet van 1 maart 2014 inzake regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet), <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2020-07-01>
- Straffen en maatregelen voor jongeren (Rijksoverheid), <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/straffen-en-maatregelen/straffen-en-maatregelen-voor-jongeren>
- De doorwerking van het IVRK in het Nederlandse jeugdstrafrecht: E.M. Mijnaards, T. Liefwaard, M.R. Bruning, 'De doorwerking van het IVRK in het Nederlandse jeugdstrafrecht', *NTM/NJCM-bull.*, 2013, 4, <https://njcm.nl/wp-content/uploads/ntm/DE-DOORWERKING-VAN-HET-IVRK-IN-HET-NEDERLANDSE-JEUGDSTRAFRECHT.pdf>
- Artikel in E.P. Schmidt en S.E. Rap, 'Het adolescentenstrafrecht en de veranderende populatie in Justitiële Jeugdinstellingen: achtergrond, feiten en aandachtspunten', *Sancties*, 2019, 88, <https://www.universiteitleiden.nl/en/staffmembers/stephanie-rap/publications#tab-4>
- A.M. van der Laan, K. Zeijlmans, M.G.C.J. Beerhuizen, 'Evaluatie van het adolescentenstrafrecht', *WODC*, 2021, 6, <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3056/Cahier-2021-06-volledige-tekst.pdf?sequence=5&isAllowed=y>